

Doopsel volgens het canoniek recht

Olav Boelens*

Het doopsel is het sacrament waardoor de mens opgenomen wordt binnen het christendom. Binnen de katholieke kerk wordt de gedoopte enerzijds ingelijfd in de Kerk van Christus en ook tot persoon gemaakt met plichten en rechten.¹ Door de doop verkrijgt een katholiek het recht om de sacramenten van het vormsel, de Eucharistie, het huwelijk de biecht en de ziekenzalving te ontvangen. Specifiek voor mannen komt daar nog de mogelijkheid van de wijding bij. Juist hierom noemt de eerste het Kerkelijk Wetboek de doop 'toegangspoort tot de sacramenten'.²

Wezenlijke elementen

In canon 849 worden een paar elementaire zaken van de doop genoemd: de doop is 'een onuitwisbaar merkteken' en geschiedt alleen geldig 'door een wassing met echt water samen met de vereiste vorm van de doopwoorden'.

De doop is naar zijn aard eenmalig en onuitwisbaar. De eenmaligheid betekent dus dat ieder mens maar één keer in haar of zijn leven gedoopt kan worden.³ De rooms-katholieke kerk erkent ook andere christelijke dopen, zolang deze met 'echt water' en via de gebruikelijke vorm geschiedt is. Feitelijk betekent dit dat de Rooms-katholieke Kerk zonder meer de doop erkent van de Oosterse Kerken, Anglicaanse Kerk, Oud-katholieke Kerk, de grote protestantse kerken, de baptisten, de Methodisten, de Mennonieten, de hennhutters en de Zevendags-adventisten. Hierbij wordt verondersteld dat de bedienaar zich gehouden heeft aan de voorgeschreven ritus van zijn eigen Kerkgenootschap. De doop volgens de Nieuw-apostolische Kerk en van de Mormonen is omstreden. De doop van de Jehova's wordt niet als een christelijke doop erkent en het Leger des Heils en de Kwakers kennen geen doop.⁴

In het geval, dat het onzeker is of de persoon gedoopt is, of dat er twijfels bestaan aan de geldigheid van de doop, is het mogelijk dat desbetreffende onder voorwaarde gedoopt wordt. Deze twijfel speelt meestal enkel bij volwassenen. In deze gevallen vindt een ernstig onderzoek plaats (zie c. 869 § 1). Indien later blijkt dat de persoon toch geldig gedoopt was (is), vervalt de doop onder voorwaarde. Het uiteindelijke resultaat is hetzelfde: de persoon is (en blijft) gedoopt. Kortom, een christengelovige die tot de rooms-katholieke kerk wil toetreden wordt niet overgedoopt, maar ontvangt het vormsel als teken van toetreding.

De doop is tevens onuitwisbaar. Nadat de doop geldig is toegediend, is en blijft de gedoopte voor altijd christen. Voor de rooms-katholieke Kerk betekent dit ook, dat een afvallige katholiek altijd het recht behoudt om zich te bekeren en terug te keren tot de gemeenschap. Kortom, de rechten van een de katholiek gedoopte kunnen beperkt worden, zelfs drastisch, maar zij of hij kan nooit voorgoed uitgestoten worden. Het doopsel heeft dus een radicaal juridisch gevolg. Je bent en blijft een rechtspersoon. Gevolg is dat een zondenaar nooit te allen tijde hier op aarde uitgesloten kan worden door de rooms-katholieke kerk.

De onuitwisbare doop is rechtens dan pas van kracht als de doop geldig is toegediend is. Elk

* Docent Canoniek recht aan de FKT aan de Universiteit Tilburg.

¹ Zie c. 96 Codex Iuris Canonici / 1983.

² Zie c. 849.

³ Zie c. 864.

⁴ Zie *Münsterischer Kommentar*, 23e levering, oktober 1994, c. 869/2, nrs. 4-5.

sacrament kent een materie en een vorm. Bij de doop zijn dit wassing met echt water (materie) én de doopwoorden (vorm).⁵ De materie is ‘echt water’. Dit is van oudsher water uit een bron, maar tegenwoordig ook gewoon stromend water. Dus ook water uit de kraan. Normalerweise wordt dit water in de paasnachtviering gezegend en bewaard. Het doopsel vindt dan door onderdompeling of door begieting plaats.⁶ De canon noemt ook de mogelijkheid dat de bisschoppenconferentie voorschriften vaststelt. Dit is Nederland niet gebeurd.

De vorm zijn de vereiste doopwoorden: Ik doop jou in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.⁷ Deze woorden zijn voor de geldigheid het minimum. Normaliter vindt het doopsel plaats volgens de in de goedgekeurde liturgische boeken voorgeschreven orde; maar in geval van nood wordt alleen dat in acht genomen worden wat voor de geldigheid van het sacrament vereist is.⁸ Dat zijn dus de doopwoorden en ‘echt water’.

De andere gebruiken in een doopviering, het zalven met catechumenenolie, zalving met het chrisma en de effata-ritus betreffen niet de geldigheid van de doop.

Plaats van de doop

De doopviering vindt plaats op de zondag of de Paasvigilie; maar kan op elke dag gevierd kan worden.⁹ De eigen plaats van de doop is een kerk of een kapel. Voor volwassenen wordt specifiek bepaald, dat dezen in de regel gedoopt worden in de eigen parochiekerk; een kind wordt in de regel gedoopt in de parochiekerk van de ouders. Een kind van gescheiden ouders, of van ouders die niet in dezelfde parochie woont kan in één van de twee parochiekerken gedoopt worden. Om goede redenen mag ergens anders dan in de parochiekerk gedoopt worden.¹⁰

Bedienaar van de doop

De gewone bedienaar van het doopsel is de Bisschop, de priester en de diaken.¹¹ In de canon die spreekt over de taken die aan de pastoor toevertrouwd zijn wordt de toediening van het doopsel expliciet genoemd.¹² Dit is logisch aangezien de pastoor de herder van de eigen christelijke gemeenschap is. Echter de pastoor is slechts de eerste bedienaar voor kinderen tot veertien jaar. Voor allen die ouder zijn dan veertien jaar is het namelijk de Bisschop.¹³ De zin hiervan ligt gelegen in de van oudsher eerste verantwoordelijkheid van de Bisschop bij de heiligingstaak. Een Duits commentaar stelt dat deze regel voor een pastoor een ‘Soll-Vorschrift’ is. Dit betekent volgens hen, dat een pastoor opgedragen wordt een volwassen-doop te melden bij de diocesane Bisschop. Indien de pastoor dit niet doet, doopt hij toch de volwassene geoorloofd en geldig. Dit vooral vanwege het recht op dopen krachtens zijn pastoraalambt. Indien een ander doopt, die dus geen recht op de doop heeft krachtens het ambt, is een doop zonder melding aan de diocesane Bisschop ongeoorloofd (maar in de meeste gevallen wel geldig).¹⁴

Indien de gewone bedienaar afwezig is, wordt het doopsel door een catechist of iemand anders, die

⁵ Zie c. 849.

⁶ Canon 854.

⁷ Zie Mt. 28,19.

⁸ Zie c. 850.

⁹ Canon 856.

¹⁰ Canon 857.

¹¹ Canon 861 § 1.

¹² Canon 530, nr. 1.

¹³ Zie c. 863.

¹⁴ Zie K. Lüdicke, in Münsterischer Kommentar zum CIC, 863, 2 (Stand: 1. Erf.-Lfg. August 1985).

door de plaatselijke Ordinaris voor deze taak aangewezen is, geoorloofd toegediend.¹⁵ Buiten de Bisschop, priester en diaken kunnen anderen ook dopen. Deze mogelijkheid wordt genoemd voor gevallen waarin de gewone bedienaar afwezig is of verhinderd.

Een pastoraal werk(st)er of vrijwilliger zal dus niet snel geoorloofd dopen (wat nog niets zegt over de geldigheid van de doop!). Wel is het meestal zo dat, indien de gewone bedienaar voor de doop structureel afwezig of verhinderd is, en er geen catechist benoemd is, de aanwezige pastorale werk(st)er aangewezen kan worden door de plaatselijke Bisschop in om de dooptaak te vervullen (het zogekende doopverlof). In het geval, dat een parochie ook geen pastoraal werk(st)er bezit, zal de plaatselijke Bisschop een vrijwilliger kunnen aanwijzen. Deze dienen dan onderricht te worden over de juiste wijze van dopen. (Dit geldt natuurlijk ook voor de catechisten en pastoraal werk(st)ers. Maar verondersteld mag worden dat deze mensen in hun opleiding onderricht zijn in de doopritus).

In 'geval van nood' wordt de doop door gelijk welke mens die door de vereiste intentie geleid geoorloofd toegediend.¹⁶ De zinsnede 'geval van nood' is hier niet beperkt omschreven als 'in levensgevaar'. Wat exact een 'geval van nood' is, moet afgewogen worden. In ieder geval kunnen in 'geval van nood' ook niet-katholieke mensen katholiek dopen. De bedienaren van het doopsel in 'geval van nood' moeten wel door de vereiste intentie geleid worden. Dit betekent vooral, dat de bedienaar ook daadwerkelijk de intentie moet hebben om de persoon die hij/zij doopt, rooms-katholiek te dopen. Tevens moet in acht genomen worden wat noodzakelijk is voor de geldigheid van het doopsacrament. Kortom de juiste vorm (de woorden ik doop xxx in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest) en 'echt water'. Iemand die dus totaal niets over de doop weet, zal zelfs in 'geval van nood' niet snel geldig dopen.

Duidelijk is dat het doopsel een sacrament is, dat zeer laagdrempelig te bedienen valt. De reden hiervoor is dat het doopsel de toegangspoort is van de sacramenten, noodzakelijk voor het heil en bevrijd van zonde. Deze genade moet aan zoveel mogelijk mensen mogelijk gemaakt worden.

Dopelingen

De Codex onderscheidt twee groepen mensen bij de doop. Te weten: volwassenen en kinderen. De cesuur voor een volwassen doop ligt bij hen die tot het gebruik van het verstand gekomen zijn.¹⁷ Uit een andere canon van de codex is dan te concluderen dat dit bij het voltooien van het zevende levensjaar is.¹⁸

Volwassen

Indien iemand ouder dan zeven jaar gedoopt wil worden, moet de persoon de wil uiten om het doopsel te ontvangen. Tevens moet hij/zij voldoende onderricht zijn in de geloofswaarheden en de christelijke verplichtingen, alsook door het catechumenaat beproefd bevonden zijn. Tenslotte wordt de persoon aangemaand om zijn zonden te betreuren.¹⁹ De catechumenen hebben in de Codex enkele rechten. Te weten: zegeningen en de kerkelijke uitvaart.²⁰ De vereisten om als volwassene toegelaten te worden tot de doop zijn groter dan de vereisten voor kinderen. De vereisten verdwijnen bij levensgevaar. In levensgevaar kan een volwassene gedoopt worden als hij/zij, enige kennis bezit van de voornaamste

¹⁵ Canon 861 § 2, eerste deel.

¹⁶ Canon 861 § 2.

¹⁷ Canon 852 § 1.

¹⁸ Zie c. 97 § 2.

¹⁹ Canon 865 § 1.

²⁰ Zie de cc. 1170 en 1183 § 1.

geloofswaarheden en op een of andere manier blijk gegeven heeft van zijn intentie om het doopsel te ontvangen. Ook moet de persoon nog beloven de geboden van de christelijke godsdienst in acht te zullen nemen.²¹

Kind

Een kinderdoop is een doop van een kind onder de zeven jaar. Tevens wordt met een kind gelijkgesteld, wie niet voor zichzelf verantwoordelijk kan zijn.²² Kortom: een dopeling, die het gebruik van verstand mist door erfelijke aandoening, ongeluk, mishandeling alsmede vanwege een andere oorzaak, valt niet onder de voorschriften van de volwassendoop, maar onder de voorschriften van de kinderdoop.

De ouders van het kind en de peetouders op moeten op de juiste wijze onderricht worden over de betekenis van dit sacrament en de verplichtingen die ermee verbonden zijn. De pastoor dient hiervoor te zorgen, persoonlijk of door anderen. In de voorbereiding moeten de ouders naar behoren voorbereid worden door pastorale aansporingen, en zelfs ook door gemeenschappelijk gebed. Teven kunnen meerdere families bijeengebracht worden en dien de ouders van de dopeling bezocht te worden.²³ De voorbereiding op de doop kan dus individueel of samen plaats vinden. De voorbereiding is de verantwoordelijkheid van de pastoor, maar kan op verzoek van hem door pastoraal werk(st)ers, catechisten, diakens en vrijwilligers (denk aan parochiemedewerk(st)ers) gegeven worden. In zo'n voorbereiding dienen op enige wijze de peetouder(s) betrokken te worden, aangezien ook zij de betekenis van het doopselsacrament moeten weten. In deze voorbereiding wordt de betekenis van het doopsacrament uitgelegd evenals de geestelijke en rechtelijke gevolgen van de doop voor de dopeling.

Deze voorbereiding kan dus, serieus genomen, enige tijd vergen. Aangezien ouders verplicht worden om hun kinderen binnen de eerste weken te laten dopen,²⁴ wordt er van uit gegaan dat de ouders zich voor de geboorte tot de pastoor wenden om het sacrament voor hun kind te vragen; opdat zij naar behoren op dit sacrament voorbereid kunnen worden.

Bij stervensgevaar mag een kind zonder enig uitstel gedoopt moet worden. De bedienaar hoeft enkel die elementen die de geldigheid van de doop bepalen uit te oefenen ('echt water' en vereiste doopwoorden).

Om een kind geoorloofd te dopen dient tenminste één van de ouders of degene die wettig hun plaats inneemt, toe te stemmen.²⁵ De woorden 'tenminste één van hen' laten de mogelijkheid open, dat één van de ouders het kind tegen de wil van de andere ouder kan laten dopen. Dit kan bij gescheiden ouders zeer gevoelig liggen. De desbetreffende bedienaar zal hier dan ook beducht op moeten zijn.

Intermezzo: Doopuitstel?

In c. 868 § 1, 2° wordt gesteld dat een kind geoorloofd gedoopt word indien gegronde hoop aanwezig is dat het in de katholieke godsdienst zal opgevoed worden. Als deze volkomen ontbreekt, dient het doopsel volgens de voorschriften van het particulier recht uitgesteld te worden, waarbij de ouders van de reden op de hoogte gebracht worden. Dit nummer regelt het doopuitstel, wat niet te verwarren is met doopweigering. Immers het woord weigering wekt de suggestie, dat de doop niet meer mogelijk is. Daarvan is geen sprake in deze canon. De canon spreekt over een doopuitstel, die bij het volkomen ontbreken van een gegronde hoop tot een katholieke opvoeding van het kind, plaats mag vinden. Doopuitstel is enkel van

²¹ Canon 865 § 2.

²² Canon 852 § 2.

²³ Canon 851, 2°.

²⁴ Zie c. 867 § 1.

²⁵ Canon 868 § 1, 1°.

toepassing bij kinderdopen, aangezien bij doopsels van een volwassene, de volwassene zelf onderricht moet worden en zelf de doop verder gestalte moeten geven. Kwestie van speculatie is, wanneer de gegronde hoop op een katholieke opvoeding volkomen ontbreekt. De canon spreekt over voorschriften van het particulier recht. Dit betekent dat de bisschoppen voor hun bisdom zulke voorschriften kunnen treffen, waarin criteria staan over wanneer en hoe een doop uitgesteld kan worden. Naar mijn beste weten is in Nederland hierover niets geregeld.

Bij een doopuitstel dienen de cc. 849, 213 en 864 in acht genomen te worden. De eerste stelt dat de doop de poort is tot de sacramenten en noodzakelijk is voor heil. Canon 213 geeft het recht op de ontvangst van sacramenten en c. 864 stelt vast dat ieder ongedoopte geschikt is om gedoopt te worden. Kortom het is een recht en elke wet die de vrije uitoefening van een recht beperkt dient strikt uitgelegd te worden (vergelijk c. 18). Kortom: het toedienen van het doopsel mag niet zomaar uitgesteld worden.

Het Münsterischer Kommentar geeft op grond van de pastorale aanwijzing van de Duitse Bisschoppenconferentie (24 september 1970) enige handreikingen:

- 1) In het gesprek met de ouders wordt duidelijk, dat de ouders niet uit religieuze motieven om de doop vragen.
- 2) De ouders bekennen zich niet tot het christelijke geloof.
- 3) De ouders zijn niet bereid om het kind een christelijke opvoeding te geven.
- 4) De beslissing van het doopuitstel dient, voor de eenduidigheid, genomen te worden samen met de deken of de bisschop.
- 5) De term doopweigering dient vermeden te worden, aangezien het aanbod op de doop blijft bestaan. [Zie Münsterischer Kommentar, 868, 4]

Om bovenstaande aanwijzingen enigszins te visualiseren twee **voorbeelden**.

Een **voorbeeld** waarbij doopuitstel waarschijnlijk niet mogelijk is.

Een echtpaar, beiden katholiek gedoopt en opgevoed, doch niet in de katholieke kerk getrouwd, vragen een doop voor hun kind. In zo'n geval hoeft een gegronde hoop tot katholieke opvoeding niet volkomen te ontbreken. De ouders leven weliswaar volgens de katholieke kerk in concubinaat vanwege het niet officieel kerkelijk getrouwd zijn, maar dit zegt nog niets over een mogelijke katholieke opvoeding van het kind. Bij het doopgesprek met de ouders zal gewezen worden op de leer van de katholieke kerk en zodoende ook de vraag over hun niet-katholieke huwelijk ter sprake komen. Maar het heil van het kind staat voorop en een doop zal in principe toegediend kunnen worden.

Een **voorbeeld** waarbij doopuitstel wel mogelijk is, is de casus dat twee ouders enkel hun kind willen laten dopen vanwege de grootouders. Tevens geven ze aan dat ze zelf niets doen aan de eigen katholiciteit en ook niet weten hoe ze hun kind daarin kunnen opvoeden. Een bijscholingscursus zou hier een logisch gevolg kunnen zijn om te voldoen aan de hoop op een katholieke opvoeding. Als de bedienaar van het doopsel duidelijke aanwijzingen vindt, dat de peetouders wel degelijk op de hoogte zijn van de katholieke leer en dit ook aan het te dopen kind willen overdragen vervalt het feit dat de hoop volkomen ontbreekt. Het kind kan dan gedoopt worden. Er wordt dan wel een sterke verantwoordelijkheid gelegd op de peetouders. In een voorbereidend gesprek zal moeten blijken of zij die verantwoordelijkheid willen dragen.

Peetouders

Een dopeling wordt niet alleen gelaten. In principe is het de bedoeling dat elke dopeling, volwassene of kind, een peetouder toegewezen krijgt. De taak van de peetouder bij een volwassen dopeling is om hem of haar in de christelijke initiatie bij te staan. Met christelijke initiatie worden het doopsel, het vormsel en de Eucharistie bedoeld. Als de dopeling een kind is, helpt de peetouder mee om de dopeling een christelijk leven te laten leiden in overeenstemming met het doopsel en ook dat de dopeling de verplichtingen die aan de doop verbonden zijn trouw te vervullen. De bepalingen maken

duidelijk dat een peetouder meer is, dan enkel iemand die bij de doop naast de dopeling staat en/of de dopeling ten doop houdt.

Ondanks de belangrijke rol, die het kerkelijk recht de peetouder toedicht (bijstaan en meehelpen) is de aanwezigheid van de peetouder bij een doop noch voor de geldigheid noch voor de geoorloofdheid van de doop verplicht.

Als peetouder komen zowel mannen en vrouwen in aanmerking met dien verstande, dat er slechts één peter of één meter genomen worden, of een peter en een meter samen.²⁶ Twee peters of twee meters zijn dus niet mogelijk. Indien twee peetouders van hetzelfde geslacht mensen worden voorgedragen door de ouders zal één van beiden, indien de persoon voldoet aan de overige normen, officieel de peetouder zijn en de ander getuige. Hoewel het uit pastoraal oogpunt zinnig lijkt hier niet al te veel nadruk op te leggen in de doopviering, dient het wel correct ingevuld te worden in het doopboek.

De Codex somt nog enkele eisen op om toegelaten te kunnen worden als peetouder.²⁷ De peetouder wordt door de volwassen dopeling, of ingeval van een kinderdoop door de ouders of voogden, aangewezen. Zijn er geen ouders of voogden dan kan de bedienaar van de doop de peetouder aanwijzen. Tevens moet de gekozene natuurlijk de intentie hebben om deze taak uit te oefenen. Het is dus zinnig om niet kort voor de doopviering te beginnen met het zoeken naar een peetouder. De peetouder moet minstens zestien jaar zijn. De peetouder moet tevens katholiek zijn, gevormd en het allerheiligste sacrament van de Eucharistie reeds ontvangen hebben. Daarnaast dient de peetouder een leven te leiden dat in overeenstemming is met het geloof en met de op te nemen taak. Aangezien de peetouder de dopeling bij moet staan in de christelijke initiatie is het logisch dat van de peetouder verlangd wordt dat hij of zij deze drie initiatiesacramenten zelf doorlopen heeft. Iemand die katholiek gedoopt is, maar nog niet gevormd, kan niet als peetouder optreden. Ook een niet-katholiek gedoopte, bijvoorbeeld Nederlands Hervormd, kan dus niet officieel als peetouder optreden. Wel kunnen beiden doopgetuige worden.

De peetouder mag tevens door geen canonieke wettig opgelegde of verklaarde straf gebonden zijn. Tenslotte mag de peetouder niet de vader of de moeder van de dopeling zijn. Ouders zijn de opvoeders van het kind en dit dient niet vermengd te worden met het peetouderschap. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat de ouders geen deel hebben aan de christelijke opvoeding van het kind. Integendeel, bij hen berust een zware verplichting om kinderen christelijk en katholiek op te voeden.²⁸

Zo juist werd al gesproken over getuigen. Gedoopten van een niet-katholieke kerkelijke gemeenschap kunnen enkel toegelaten worden als getuige en dan ook nog samen met een katholieke peetouder.

Registratie van de doop

Wat betreft de registratie van de doop regelt de Codex dat de pastoor van de parochie waar het doopsel gevierd is, de verantwoordelijkheid draagt voor het inschrijven in het doopboek. In dit doopboek moet worden opgeschreven:

de namen van de gedoopte met vermelding van de bedienaar, de ouders, de peetouders (alook de getuigen, als die aanwezig zijn), de plaats en de dag van het toedienen van het doopsel, en de aanduiding van de dag en de plaats van de geboorte.

De pastoor dient dit met zorg en zonder enig uitstel op te tekenen. Indien het doopsel door iemand anders dan de pastoor is toegediend en de pastoor niet aanwezig was, dient deze bedienaar - wie dat

²⁶ Canon 873.

²⁷ Canon 874.

²⁸ Vergelijk de cc. 226 § 2, 774 § 2 en 1366.

ook is - de pastoor van de parochie waar het doopsel toegediend is op de hoogte te brengen. De registratie in het doopboek zelf blijft de verantwoordelijkheid van de pastoor! Dit geldt voor alle doopsels. Of de doop nu in de parochiekerk, een privéhuis of elders plaats gevonden heeft; of de doop nu door de bisschop, diaken, catechist, pastoraal werk(st)er of willekeurige voorbijganger is gedaan te allen tijde dient de pastoor op de hoogte gebracht te worden met alle vereiste gegevens van het doopsel.

Zoals gezegd is het doopboek het centrale register voor de rechtsstatus in de Kerk, aangezien van de doop zeer vele andere rechten en plichten in de Kerk afhangen. Zo kan met pas gevormd of gewijd worden als men gedoopt is. Kan men pas ter eucharistie of te biecht als men gedoopt is. Tevens heeft men enkel recht op een kerkelijke begrafenis als men gedoopt is. Dus is het noodzakelijk dat de doop goed geregistreerd wordt. Het bijhouden van het doopboek is dus een zorgvuldige taak van de pastoor. Immers bij een geplande huwelijksluiting, toelating tot seminarie en diakenwijding dient altijd een doopbewijs overhandigd te worden. De pastoor heeft dan ook zorg dat de parochieboeken (waaronder het doopboek) nauwkeurig bijgehouden en zorgvuldig bewaard worden.²⁹ De Bisschoppenconferentie heeft dit bevestigd: "Wij bepalen dat de pastoors ervoor zorgen dat dit gebeurt. (...)"³⁰

Er zijn ten aanzien van de registratie van de doop nog twee aparte regelingen.³¹

In het geval van een kind van een niet-gehuwde moeder moet de naam van de moeder ingeschreven worden, indien haar moederschap publiek vaststaat of indien zijzelf uit eigen beweging dit schriftelijk of ten overstaan van twee getuigen vraagt. Publiekelijk staat het bijvoorbeeld vast als de geboorte in het ziekenhuis of door een vroedvrouw is geschied. Indien de moeder het kind volledig alleen ter wereld heeft gebracht moet zij schriftelijk vragen of het met haar naam genoteerd kan worden in het doopboek, waarmee ze aangeeft dat het haar kind is. Dit kan ook mondeling ter overstaan van twee getuigen ter plekke bij de doop zelf. Overigens staat het ouderschap het simpelst publiek vast met de overlegging van de geboorteakte van de burgerlijke stand. Maar een pastoor mag de genoemde verklaring eisen.

Eveneens moet de naam van de vader ingeschreven worden, indien zijn vaderschap bewezen wordt door een of ander publiek document of door een verklaring door hem zelf gedaan ten overstaan van de pastoor en twee getuigen. Is zijn vaderschap niet bewezen en is er geen verklaring van de vader dan wordt de gedoopte ingeschreven zonder enige aanduiding van de naam van de vader. Het is zelfs mogelijk dat er geen vermelding van de namen van de ouders plaatsvindt, indien niets bekend is. Dit is het geval bij vondelingen.

Ten slotte nog de registratie van adoptieve kinderen. Buiten de namen van het kind worden de namen van de adopterenden ingeschreven. Tevens worden ook, indien dit zo geschiedt in de burgerlijke stand van het gebied, de namen van de natuurlijke ouders ingeschreven volgens de normale. Maar het kan zijn dat er de voorschriften van de bisschoppenconferentie zijn.

De Nederlandse Bisschoppenconferentie heeft inderdaad hierover iets bepaald.³² "Wij bepalen dat in het doopboek voor de namen van de natuurlijke ouders naar het geheim archief wordt verwezen en alleen de namen van de adoptie-ouders in het doopboek worden ingeschreven." Dat de namen van de adoptie-ouders ingeschreven worden is een voortvloeiSEL uit het beletsel om te trouwen bij wettelijke verwantschap voortvloeiend uit adoptie in de rechte lijn of in de tweede graad van de zijlijn.³³

²⁹ Zie c. 535 § 1.

³⁰ Nummer. 8 van de *Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici* (31 januari 1989).

³¹ Zie c. 877 §§ 2-3.

³² Nummer 12 van de *Toepassingsbesluiten bij de Codex Iuris Canonici* (31 januari 1989).

³³ Vergelijk c. 1094.